

Särskilt yttrande från Viveke Ihd, expert i utredningen

Jag vill inleda med att jag till fullo stödjer utredningens ambition att uppnå en mer resurseffektiv och giftfri avfallshantering i enlighet med avfallshierarkin och att Sverige ska bli ett av världens första fossilfria länder.

För att öka materialåtervinningen krävs att ett flertal olika styrmedel etableras som tillsammans kompletterar varandra. En förbränningsskatt på avfall, rätt utformad, är ett sådant styrmedel.

För att öka materialåtervinningen krävs bl a dessa ytterligare styrmedel:

- Införa krav på utsortering av avfall som kan materialåtervinnas.
- Införa mål och styrmedel som både ökar efterfrågan och konkurrenskraften för återvunna råvaror i förhållande till det jungfruliga, dvs. efterfrågan på återvunnet material stimuleras.
- Verka för att krav ställs på producenterna, enligt PPP, vid design av nya produkter som underlättar materialåtervinning när produkten är uttjänt och ska kasseras. Ecodesigndirektivet har en mycket viktig roll i detta arbete. Producentansvarssystemet måste premiera produkter som både är återvinningsbara och innehåller återvunna råvaror.
- Verka för att tydliga krav ställs vid offentlig upphandling som stimulerar resurshushållning.
- Effektiv tillsyn krävs för att säkerställa kvaliteten både på avfallet som förbränns och materialåtervinns.
- Det är viktigt att notera att en förutsättning för att återvinningsföretagen ska våga investera i nya logistik- och tekniklösningar är att det finns tydliga politiska långsiktiga mål som därmed gynnar de ambitiösa innovativa återvinningsföretagen.

Den föreslagna skatten är en viktig signal för ambitionen att minska avfallsförbränningen till gagn för ökad materialåtervinning. Jag har dock svårt att ta ställning till på vilken nivå på skatten ska vara, främst beroende på att konsekvenserna inte analyserats tillräckligt djupt utifrån vad skatten ska omfatta resp. undanta.

Presentation av den privata återvinningsbranschen

Återvinningsindustrierna är en av Sveriges viktigaste moderna basindustrier och år 2014 hanterade dess medlemmar tillsammans över 10 miljoner ton avfall, varav ca 1/3 gick till energiåtervinning och övrigt till största delen till materialåtervinning samt en liten del till deponi. Förbränning av avfall är en viktig behandlingsmetod för att säkerställa att vissa icke önskvärda ämnen i avfallet destrueras för att avgifta samhället. Samtidigt är det viktigt att poängtera att stora flöden av material som skulle kunna materialåtervinnas fortfarande finns i det avfall som förbränns. Allt avfall kan inte materialåtervinnas, t.ex. på grund av brister i design för återvinning.

Återvinningsindustriernas vision är att öka materialåtervinningen och leverera återvunna råvaror till tillverkningsindustrin och därmed skapa hållbara förutsättningar för näringslivet och samhället.

Samförbränningsanläggningar

I utredningen föreslås att såväl avfallsförbränningsanläggningar som samförbränningsanläggningar skall omfattas av skattskyldighet.

Jag anser att samförbränningsanläggningar ska undantas från skatten.

Mitt motiv är följande;

Syftet med återvinningsföretagens avfallssortering är att tillvarata de material som är återvinningsbara. Vid all sorteringsverksamhet uppkommer dock avfall som inte kan materialåtervinnas. Detta restavfall har som regel högt energiinnehåll och används som bränsle i samförbränningsanläggningar, exempelvis pappersindustrin och cementindustrin. Syftet med detta är att minska beroendet av fossila bränslen.

Även en relativt låg skatt riskerar att göra det ekonomiskt olönsamt för samförbrännarna att använda avfall av ovan nämnt slag som bränsle. De arbetar på en starkt konkurrensutsatt internationell marknad och kommer vid en skatt med stor sannolikhet att välja andra – och billigare - fossila bränslen - helt i motsatt riktning mot ambitionen om ett fossilfritt Sverige. Utredningens argument i detta sammanhang om problem med statsstödsreglerna måste analyseras djupare. I exempelvis Vallonien undantas samförbränningsanläggningar från skatt.

Samförbränningsanläggningar inom industrin arbetar på andra marknader än avfallsförbränningsanläggningarna. Det finns därför all anledning att undanta samförbränningsanläggningarna från skattskyldigheten. Risken är annars uppenbar att skatten ökar klimatpåverkan istället för att minska den genom att dessa samförbränningsanläggningar återgår till fossila bränslen.

Pyrolys är främst materialåtervinning, inte avfallsförbränning

I förslagets 8 § anges att i begreppet avfallsförbränning ingår bl a pyrolys.

Jag anser att pyrolys ska undantas från skattskyldighet.

Mitt motiv är följande;

Pyrolys är ett exempel på en teknikutveckling med syfte att materialåtervinna kolväterika material som kommer från plast och däck. Genom pyrolys förbränns inte materialen utan värmebehandlingen ger upphov till nya råvaror som ersätter jungfruliga produkter; olja, kolpulver och gas. Dessa råvaror återförs i nya produktcykler och kommer till nytta, t ex till ny plast, nya däck mm.

En styrka med processen är att avfallet inte behöver utgöras av enskilda fraktioner av plaster utan blandade plastfraktioner, som inte heller behöver tvättas, kan behandlas. Föroreningar i form av sand, jord, mindre metallföremål, papper, etiketter eller annat påverkar inte processen på annat sätt än att sänka verkningsgraden något. (De plaster som dock helst bör undvikas är plaster som har höga klor- och syrenehåll, dvs. PVC och PET; dessa plaster har andra återvinningsvägar.)

Pyrolys är idag en konkurrenskraftig teknik som förväntas ha en stor potential i framtiden om tekniken får ekonomiska möjligheter att utvecklas. Att klassa pyrolys, som är materialåtervinning,

som avfallsförbränning är enligt min mening inte korrekt. Om denna behandlingsteknik skattebeläggs, är det tveklöst så att skatten kommer att påverka utvecklingen av ny teknik negativt.

Farligt avfall

Jag anser att endast farligt avfall innehållande ämnen som ska fasa ut från kretsloppet ska undantas skatt.

Mitt motiv är följande;

Utredningen föreslår generellt att förbränning av farligt avfall skall undantas från skattskyldighet. Skälet till undantaget är att farliga ämnen i avfall inte bör materialåtervinnas eftersom detta avfall ska fasa ut från kretsloppet. Principen är ett rimligt argument men det tar inte i beaktande att det även finns farligt avfall som kan och bör materialåtervinnas. Exempel på det är spillolja och glykol.

Ett företag i södra Sverige återvinner t.ex. årligen 600 ton glykol genom en världsunik metod. Glykolen kommer från ett antal industriers värme och kylsystem, fordonsglykol från verkstäder samt avisningsvätska från flygplatser. Samarbete sker med ett antal återvinningsföretag som transporterar använd glykol till anläggningen. Istället för förbränning/destruktion renas den omhändertagna glykolen och återförs till marknaden som en ny glykol.

Om det farliga avfall som idag materialåtervinnas kommer att omfattas av undantaget finns det däremot en överhängande risk att exempelvis glykolen, som nämns ovan, inte kommer att materialåtervinnas utan gå direkt till förbränning eftersom materialåtervinning av farligt avfall kräver omfattande investeringar jämfört med en anläggning som enbart ska förbränna avfallet. Ett undantag skattemässigt riskerar därmed att det kommer att bli mer ekonomiskt fördelaktigt för olika verksamhetsutövare som idag har materialåtervinningsbart farliga avfall, att styra detta avfall direkt till avfallsförbränningsanläggningar som av ekonomiska skäl växlat över från icke farligt avfall som blivit belastat med skatt.

Om ett undantag skall införas för farligt avfall bör detta således inriktas på det farliga avfall som innehåller ämnen som skall fasa ut för att avgifta samhället, men inte vara generellt som nu föreslås.

Sekundärt avfall - "avdrag bör inte medges för sekundärt avfall"

Jag anser att detta avsnitt ska utgå i utredningens bedömning och skäl.

Mitt motiv är följande:

Detta avsnitt kom in väldigt sent i processen. Min uppfattning är att man först måste definiera begreppet i avfallslagstiftningen innan utredningen kan utveckla sitt ställningstagande.

2017-09-29

Viveke Ihd

Chef hållbar återvinning & cirkulär ekonomi